VITA MAL-chi captiui monachi, per D. Hiero-nymũ con-ſcripta.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Cum licentia impreſſ.

SALMANTICAE
Apud hæredes Ioannis Iuntæ.
1560.

Licencia.

YO el Licēciado don Pedro de Yllanes Prouiſor general en todo el obiſpado de Salamanca,&c. Por la preſente doy licencia a los herederos de Iuan de Iunta, y a qualeſquier perſonas, para que puedan imprimir y uēder un librico intitulado Vita Malchi captiui monachi, eſcrita por Sant Hieronymo en Latin, q̄ en ſu officina de Salamāca cō mi licēcia han impreſſo, ſin q̄ por ello incurrā en pena alguna: por quāto me conſta ſer coſa catholica. Fecha en Salamanca, a ueynte y dos de Iunio de. 1 5 6 0. años.

El Licenciado Yllanes.

Franciſco Gonçalez.

ARGVMENTVM EPISTOLAE ſequentis.

Depinxit ſolitarium, depinxit celebrem, depinxit hîc captiuum & agitatum. Luſit & in hoc argumẽto, ingenij exercendi gratia. Cæterùm varietatem lectionis, apparet non caſu, ſed ſtudio alicuius accidiſſe.

VITA MALCHI CAPTIui monachi, per D. Hieronymum conſcripta.

QVI nauali prælio dimicaturi ſunt, antè in portu & in tranquillo mari flectunt gubernacula, remos trahũt, ferreas manus, & vncos præparant, diſpoſitumque per tabulata militem, pendente gradu, & labente veſtigio ſtare firmiter conſueſcunt, vt quod in ſimulachro pu-

gnæ didicerint, in vero certamine nō per
horreſcant. Ita & ego qui diu tacui (ſi-
lere quippe me fecit, cui meus ſermo ſup
plicium eſt) prius exerceri cupio in par-
uo opere, & veluti quandam rubiginem
linguæ abſtergere, vt venire poſſim ad la
tiorē hiſtoriā. Scribere enim diſpoſui (ſi
tamen vitā dominus dederit, & ſi vitu-
peratores mei ſaltē fugientem me, & in-
cluſum perſequi deſierint) ab aduentu
Saluatoris vſq; ad noſtrā ætatem, id eſt,
ab apoſtolis, vſq; ad noſtri temporis fæcē,
quomodo & per quos Chriſti eccleſia na
ta ſit, & adulta, perſecutionibus creue-
rit, martyrijs coronata ſit: Et poſtquàm
ad Chriſtianos principes venit, potentia
quidem & diuitijs maior, ſed virtutibus
minor facta ſit. Verùm hæc aliâs. Nunc
quod imminet explicemus. Maronia tri
ginta fermè milibus ab Antiochia vrbe

Syriæ, haud grandis ad orientem diſtat viculus. Hic poſt multos, vel dominos, vel patronos, dum ego adoleſcentulus morarer in Syria, ad papæ Euagrij neceſſarij mei poſſeßionem deuolutus eſt, quem idcirco nunc nominaui, vt oſtenderem, vnde noſſem quod ſcripturus ſum. Erat igitur illic quidam ſenex nomine Malchus, quem nos Latinè regem poſſumus dicere, Syrus natione & lingua, & reuera autóchthon, Anus quoque in eius contubernio valde decrepità, & iam morti proxima videbatur, tam ſtudioſè ambo religioſi, & ſic eccleſiæ limen terentes, vt Zachariam & Helizabeth de euangelio crederes, niſi quòd Ioannes in medio non erat. De his cùm curioſè ab accolis quærerem, quænam eſſet eorum copula, matrimonij, ſanguinis, an ſpiritus: omnes voce conſona,

ſanctos & Deo placitos, & mira neſcio quæ reſpondebant. Qua cupiditate illectus adortus ſum hominem, & curioſius ſciſcitans rerum fidem, hæc ab eo accepi. Ego, inquit, mi nate Maroniaci agelli colonus, ſed ſolus parentibus fui. Qui cũ me quaſi ſtirpem generis ſui, & hæredem familiæ ſuæ ad nuptias cogerent, monachum potiùs me velle eſſe reſpõdi. Quantis pater minis, quãtis mater blanditijs perſequuti ſint, vt pudicitiam proderem, hæc res ſola indicio eſt, quòd & domum & parentes fugi. Et quia ad orientem ire non poteram propter vicinam Perſidem, & Romanorum militum cuſtodiam, ad occidentem verti pedes, pauxillum neſcio quid portans viatici, quod me ab inopia tantùm defenſaret. Quid multa? Perueni tandem ad eremum Chalcidos, quæ inter Immam

&

& Eſſam magis ad auſtrum ſita eſt. Ibi repertis monachis, eorum me magiſterio tradidi, manuum labore victum quæritans, laſciuiamq́ue carnis refrænans ieiunijs. Poſt multos annos incidit mihi deſiderium, vt ad patriam pergerem. Et dum adhuc viueret mater, iam enim patrem mortuum audieram, ſolarer viduitatem eius, & exinde venundata poſſeſſiuncula, partem erogarem pauperibus, partẽ monaſterio conſtituerem, quid erubeſco confiteri infidelitatem meam? partem in ſumptuũ meorum ſolatia reſeruarem. Clamare cœpit abbas meus diaboli eſſe tentationem, & ſub honeſtæ rei occaſione, latere antiqui hoſtis inſidias. Hoc eſſe reuerti canẽ ad vomitum ſuũm. Sic multos monachorum eſſe deceptos, nuſquam diabolum aperta fronte ſe prodere. Proponebat mihi exempla

de ſcripturis plurima: inter quæ illud, quod initio Adam quoq; & Euam ſpe diuinitatis ſupplantauerit. Et cùm perſuadere non poſſet, prouolutus genibus obſecrabat, ne ſe deſererem, ne me perderē: nec aratrum tenens, poſt tergum reſpicerem. Væ miſero mihi, vici monitorem peßima victoria, putans illum non meā ſalutem, ſed ſuum ſolatium quærere. Proſequutus ergo me de monaſterio, quaſi funus efferret, & ad extremū valedicens: Video, ait, te fili ſatanæ cauterio notatum: non quæro cauſas, excuſationes non recipio. Ouis quæ de ouilibus egreditur, lupi ſtatim morſibus patet. De Beria ad Eſſam pergentibus, vicina eſt publico itineri ſolitudo, per quā Saraceni incertis ſedibus huc atque illuc ſemper vagātur. Quæ ſuſpicio frequentiam in illis locis viatorū congregat, vt immi-

*nens periculum auxilio mutuo decline-
tur. Erant in comitatu meo viri, fœmi-
næ, ſenes, iuuenes, paruuli, numero circi-
ter ſeptuaginta. Et ecce ſubitò equorum
camelorumq́; ſeſſores Iſmaëlitæ irruũt,
crinitis vittatiſque capitibus, ac ſeminu-
do corpore, pallia & latas caligas trahen
tes, pendebãt ex humero pharetræ, laxos
arcus vibrantes, haſtilia longa portabãt.
Nón enim ad pugnandum, ſed ad præ-
dam venerant. Rapimur, diſpergimur,
in diuerſa trahimur. Ego enim longo
poſtliminio hæreditarius poſſeſſor, & ſe
rò mei conſilij pœnitens, cum altera mu-
liercula in vnius heri ſeruitutẽ ſortitus
venio. Ducimur, imò portamur ſubli-
mes in camelis, & per vaſtam eremum
ſemper ruinam timentes, pendemus po-
tius quàm ſedemus. Carnes ſemicrudæ
cibus, & lac camelorũ potus erat. Tandẽ*

 grandi

grandi amne tranſmiſſo, peruenimus ad interiorem ſolitudinē, vbi dominam liberoſque ex more gentis adorare iuſsi, ceruices flectimus. Hîc quaſi clauſus carcere, mutato habitu, id eſt, nudus ambulare diſco Nam aëris quoque intemperies, nihil aliud præter pudenda velari patiebatur. Traduntur mihi paſcendæ oues, & in malorum comparatione hoc fruor ſolatio, quòd dominos meos, & conſeruos rariùs video. Videbar mihi aliquid habere ſancti Iacob. Recordabar Moyſi, qui & ipſi in eremo quondam fuêre paſtores. Veſcebar recenti caſeo & lacte. Orabam iugiter, canebam pſalmos, quos in monaſterio didiceram. Delectabat me captiuitas mea. Agebam Dei iudicio gratias, quòd monachum quem in patria fueram perditurus, in eremo inueneram. O nihil vnquam tutū apud diabolum!

bolum! O multiplices & ineffabiles eius inſidiæ! Sic quoque latentem me inuenit inuidia. Dominus videns gregem ſuum creſcere, nihil'que in me deprehendens fraudulentiæ, ſciebam enim Apoſtolum præcepiſſe: Dominis ſic quaſi Deo fideliter ſeruiendum, & volens me remunerare, quò fidum ſibi magis faceret, tradidit mihi illam conſeruam meàm, aliquando captiuam Et cùm ego refutarē, diceremq́ue me Chriſtianum, nec licere mihi vxorem viuentis mariti accipere (ſiquidem captus nobiſcum vir eius, ab alio domino fuerat abductus) rurſus ferus ille & implacabilis in furorem verſus, euaginato me cœpit petere gladio. Et niſi confeſtim brachia tendens mulierem præoccupaſſem, ilicò fudiſſet ſanguinem. Iam enim venerat tenebroſior ſolito, & mihi nimiū matura nox. Duco

in ſpe-

in ſpeluncam ſemirutam, nouam coniugem: & pronubante nobis mœſtitia, vterq; deteſtamur alterum, nec fatemur. Tunc verè ſenſi captiuitatem meam, proſtratuſque humi, monachum cœpi plangere, quem perdebam, dicens: Huccine miſer ſeruatus ſum? Ad hoc me mea ſcelera perduxerunt, vt incaneſcente iam capite, virgo maritus fierem? Quid prodeſt parentes, patriam, rem familiarem contempſiſſe pro domino: ſi hoc facio, quod ne facerem, illa contempſi, niſi quod fortè propterea hæc ſuſtineo, quia patriam deſideraui? Quid agimus anima? perimus an vincimus? Expectamus manũ domini, an proprio mucrone cõfodimur? Verte in te gladium, tua magis mors timenda eſt, quàm corporis. Habet & ſeruata pudicitia ſuum martyrium, iacet inſepultus Chriſti teſtis in eremo, ipſe mihi ero

hi ero perſecutor & martyr. Sic fatus, eduxi in tenebris quoque micantem gladium, & acumine contra me verſo: Vale, inquam, infelix mulier: habeto me martyrem potiùs, quàm maritum. Tunc illa pedibus meis prouoluta: Precor te, inquit, per Ieſum Chriſtum, & per huius horæ neceſſitatem adiuro, ne effundas ſanguinem tuum in crimen meum. Vel ſi mori placet, in me primùm verte mucronem: Sic nobis potiùs cõiungamur. Etiam ſi vir meus ad me redierit, ſeruarem caſtitatem, quam me captiuitas docuit, vel interirem potiùs, quàm perderẽ. Cur moreris, ne mihi iungaris? Ego morerer, ſi mihi iungi velles. Habeto me coniugem pudicitiæ, & magis animæ copulam amato, quàm corporis. Sperent domini maritum, Chriſtus nouerit fratrem. Facilè ſuadebimus nuptias,

cùm

cùm nos viderint ſic amare. Fateor, in-
quit, obſtupui, & admiratus virtutem fœ
minæ, coniugem plus amaui. Nunquam
tamẽ illius nudum corpus intuitus ſum,
nunquam eius carnem attigi, timens in
pace perdere, quod in prælio ſeruauerã.
Tranſeunt in tali matrimonio dies plu-
rimi, amabiliores nos dominis fecerant
nuptiæ. Nulla fugæ ſuſpicio, interdum
& menſe toto aberam fidus gregis pa-
ſtor per ſolitudinem. Poſt grande inter
uallum dum ſolus in eremo ſedeo, &
præter cælum terramq́ue nihil video, cœ-
pi mecum tacitus voluere, & inter mul-
ta, contubernij quoq; monachorum recor
dari, maximeq́ue vultum patris mei, qui
me erudierat, tenuerat, perdideratq́ue.
Sicq; cogitans, aſpicio formicarum gre-
gem anguſto calle feruere, ferre onera
maiora, quàm corpora. Aliæ herbarum

quædam ſemina forcipe oris trahebant, aliæ egerebāt humum de foueis, & aquarum meatus aggeribus excludebant. Illæ venturæ hyemis memores, ne madefacta humus in herbam horrea verteret, illata ſemina præcidebant. Hæ luctu celebri, corpora defuncta deportabant. Quodq́ue magis mirū eſt in tanto agmine, egrediens non obſtabat intranti, quin potiùs ſi quam vidiſſent ſub faſce & onere concidiſſe, ſuppoſitis humeris adiuuabant. Quid multa? Pulchrum mihi ſpectaculum dies illa tribuit. Vnde recordatus Salomonis, ad formicarum ſolertiam nos mittens, & pigras mentes tali exemplo ſuſcitantis, cœpi tædere captiuitatis, et monaſterij cellulas quærere, ac formicarum illarū ſimilitudinem deſiderare, vbi laboratur in medium, cumq́; nihil cuiusq́; proprium ſit, omniū omnia

ſunt.

ſunt. Regreſſo ad cubile occurrit mulier, triſtitiam animi diſsimulare non potui. Rogat cur ita exanimatus ſim. Audit cauſas, hortatur fugam. Peto ſilentij fidem, non aſpernatur, & iugi ſuſurro inter ſpem & metum medij fluctuamus. Erant mihi in grege duo hirci miræ magnitudinis. Quibus occiſis, vtres facio, eorumq́ue carnes viatico præparo. Et primo veſperi, putantibus nos dominis ſecretò cubitare, inuadimus iter, vtres & partes carnium portantes. Cumq́ue perueniſſemus ad fluuium, nam decem milibus aberat, inflatis conſcenſiſque vtribus, aquis nos credimus, paulatim pedibus ſubremigantes, vt deorſum nos flumine deferente, & multò longiùs, quàm conſcenderamus, in alteram nos exponente ripam, veſtigium ſequentes perderet. Sed inter hæc madefactæ carnes, & ex

parte lapſæ, vix tridui cibum pollicebantur. Bibimus vſque ad ſatietatem, futuræ nos ſiti præparantes. Currimus, poſt tergum ſemper aſpicimus, & magis noctibus prouehimus, quàm diebus: vel propter inſidias latè vagantium Saracenorum, vel propter ardorem ſolis nimium. Paueſco miſer etiam referens, & ſi tota mente ſecurus, toto tamen corpore perhorreſco. Poſt diem verò tertium, dubio proſpectu procul aſpicimus duos camelis inſidentes venire concitos. Statimque mens mali præſaga, putare cœpit dominum meditari mortem, ſolem cernere nigreſcentem. Dumque timemus, & veſtigijs nos proditos per arenas intelligimus, offertur ad dexteram ſpecus, longè ſub teram penetrans. Igitur timentes venenata animalia, nam ſolent viperæ, reguli, & ſcorpiones, cæteraque

huiuſcemodi feruorem ſolis declinantia, vmbram petere: intrauimus quidem ſpeluncam, ſed ſtatim in ipſo introitu ſiniſtræ nos foueæ credimus, nequaquam vltra progredientes, ne dum mortem fugimus, incurramus in mortem. Illudque nobiſcum reputantes, ſi iuuat dominus miſeros, habemus ſalutem. Si deſpicit peccatores, habemus ſepulchrum. Quid putas fuiſſe nobis animi? quid terroris? cùm ante ſpecum haud procul ſtarent dominus & conſeruus; & veſtigio indice iam ad latebras perueniſſet? O multò grauior expectata, quàm illata mors. Rurſus cum timore & labore lingua balbutit, & quaſi clamante domino, mutire non audeo. Mittit ſeruum, vt nos de ſpecu trahat: ipſe camelos tenet, & euaginato gladio noſtrum expectat aduentum: Interea tribus ferè vel quatuor cubitis

intro-

iutrogreſſo famulo,nobis ex occulto tergum eius videntibus,nam oculorũ iſtiuſmodi natura eſt, vt poſt ſolem vmbram intrantibus, cæca ſint omnia,vox per antrum ſonat: Exite furciferi,exite morituri. Quid ſtatis? quid moramini? Exite. Dominus vocat, patienter expectat. Adhuc loquebatur, & ecce per tenebras aſpicimus leænam inuaſiſſe hominem,& gutture ſuffocatum, cruentum intro trahere. Ieſu bone,quid tunc terroris nobis, quid gaudij fuit? Spectabamus domino neſciente, hoſtem noſtrum perire. Qui cùm videret illum moras facere,ſuſpicatus eſt duos vni reſiſtere. Sed iram differre non valens, ſicut tenebat gladium ad ſpeluncam venit,& furore rabido ſerui increpans vecordiam, priùs à fera eſt tentus, quàm ad noſtras latebras perueniret. Qui ſunt qui hoc crederent,vt an

te os noſtrum, beſtia pro nobis dimicaret? Sublato autem illo metu, ſimilis ante oculos noſtros verſabatur interitus, niſi quòd tutiùs erat rabiem leonis, quàm iram hominis ſuſtinere. Pauemus intrinſecus, & ne mouere quidē nos auſi, præſtolabamur euentum rei, inter tanta pericula, pudicitiæ tantùm conſcientia pro muro ſepti. Leæna inſidias cauens, & viſam eſſe ſe ſentiens, apprehenſos mordicus catulos effert, nobiſq́ cedit hoſpitium. Neq; tamen ſatis creduli, ſtatim erumpimus: ſed expectantes diu, & egredi cogitantes: illius nobis figurabamus occurſum. Sublato ergo horrore, & alia tranſacta die egredimur ad veſperam, vidimuſque camelos, quos ob nimiam velocitatem dromedarios vocant, præteritos cibos in ore voluere, & in aluum miſſos iterum retrahere. Quibus aſcenſis, &

noua

noua ſitarcia, id eſt, annona refocillati, decima tandem die ad Romana per deſertum caſtra venimus. Oblatique tribuno, rem ordine pandimus, inde tranſmiſſi ad Sabinum Meſopotamiæ ducem, camelorum pretium accepimus. Et quia iam abbas ille meus dormierat in domino, ad hæc delatus loca me monachis reddo, hanc trado virginibus, diligens eam vt ſororem, non tamen ei me credens vt ſorori. Hæc mihi ſenex Malchus adoleſcentulo retulit. Hæc ego vobis narraui ſenex, & caſtis hiſtoriam caſtitatis expono. Virgines caſtitatem cuſtodire exhortor. Vos narrate poſteris, vt ſciant inter gladios, & inter deſerta & beſtias, pudicitiam nunquam eſſe captiuam: & hominem Chriſto deditum poſſe mori, non poſſe ſuperari.

FINIS.

SALMANTICAE
Apud hæredes Ioannis Iuntæ.
1560